

KRIZOVÝ PLÁN CÍRKEVNÍHO DOMOVA MLÁDEŽE PETRINUM

ŠKOLNÍ ROK 2021/2022

Platnost: od 1. 9. 2021

OBECNÉ INFORMACE:

Název:	Církevní domov mládeže Petrinum
Adresa:	Veverří 462/15, 602 00 Brno
Kontakty:	http://petrinum.cz/ petrinumbrno@iol.cz Tel. 605 162 706 (ředitel) Tel. 541 213 064, 731 626 060 (kancelář) Datová schránka: ntn5zu
Zřizovatel:	Biskupství brněnské, Petrov 269/8, 602 00 Brno
Ředitel:	Ing. Jan Suchý , Krajní 5, 635 00 BRNO (od 1.7.2020)
Statutární zástupce ředitele:	Bc. Tomáš Juránek, tel. 731 402 682 petrinumbrno@centrum.cz
Metodik prevence:	Mgr. Radovan Holík, tel. 731 402 682 (výchovný poradce) petrinumbrno@centrum.cz
Kapacita:	107 lůžek

Krizový plán domova mládeže je dokument, ve kterém je návod postupu při řešení krizových situací v domově mládeže. Je součástí školního Minimálního preventivního programu a je vypracován v souladu s platným zněním Vnitřního řádu.

Obsah

Krizové situace

1.	Užívání tabákových výrobků.....	3
2.	Alkohol a psychotropní látky	
2.1.	Požítí alkoholu.....	3
2.2.	Nález alkoholu.....	5
2.3.	Nález omamné a psychotropní látky	5
3.	Krádeže, vandalismus.....	8
4.	Šikana	9
4.1.	Podoby šikany	9
4.2.	Hranice šikany.....	9
4.3.	Důsledky šikany	10
4.4.	Obsah šikany	10
4.5.	Stadia šikany	10
4.6.	Řešení šikany	11
4.7.	Varovné signály	14
4.8.	Vyšetření šikany	16
4.9.	Nápravná opatření	17
4.10.	Šikana pedagogů	18
4.11.	Kyberšikana.....	19
5.	Zbraně a nošení předmětů ohrožujících zdraví	20
6.	Útok na pedagoga.....	21
7.	Sebeпоškozování	
7.1.	Sebeublížení a ohrožení života.....	21
7.2.	Bulimie a mentální anorexie	22
8.	Kontakty, zdroje informací.....	23

Použité zkratky:

DM – domov mládeže

VŘ – vnitřní řád

PVK – pedagogicko-výchovná komise

RZP – rychlá zdravotnická pomoc

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

OPL – omamné a psychotropní látky

ŘDM – ředitel domova mládeže

HS – hlavní služba

KRIZOVÉ SITUACE

1. UŽÍVÁNÍ TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ

Dle zákona je v celém domově mládeže a na jeho pozemcích přísný zákaz kouření – ZÁKON Č. 379/2005 §8, odst. 1, písm. B) – zákaz kouření ve vnějších i vnitřních prostorách všech typů škol a školských zařízení. Zákon zahrnuje všechny tabákové výrobky, které jsou určené ke kouření, šňupání, sání nebo žvýkání, pokud je vyroben zcela nebo zčásti z tabáku, včetně tabáku geneticky upraveného. Zákon také zahrnuje cigaretu elektrickou a výrobky, které napodobují funkci tabákového výrobku nebo tabákové potřeby, jehož účelem je vdechování nikotinových výparů, včetně jejich příslušenství.

Postup:

1. V případě, kdy je žák/student přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách domova mládeže, či v rámci akcí pořádaných domovem mládeže, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit a přivolat si případného svědka z řad pracovníků DM.
2. tabákový výrobek je třeba zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Pedagogický pracovník dále postupuje dle vnitřního řádu domova mládeže – události sepiše stručný záznam do denního hlášení.
4. O porušení bezpečnosti je informováno vedení DM a skupinový vychovatel/ka.
5. Příslušný vychovatel informuje zákonného zástupce žáka o závažném porušení zákona, Vnitřního řádu domova a bezpečnosti.
6. Skupinový vychovatel vypracuje písemné podklady pro jednání PVK.
7. Žák/student navštíví krizového intervenanta nebo výchovného poradce, který zpracuje pohovor záznam.
8. Z konzumace tabákových výrobků je v DM potřeba vyvodit sankce dle platného VŘ, kterém jedná pedagogicko-výchovná komise a návrh předkládá ke schválení řediteli DM.

2. ALKOHOL A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY

2.1. POŽITÍ ALKOHOLU

1. Pokud je žák/student přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách a na pozemku DM nebo v rámci akcí DM pořádaných je okamžitě nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Alkohol je třeba žákovi/studentovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat. K celé události je zapotřebí přivolat svědka z řad pracovníků DM.
3. Zjistit, zda je žák nebo student v ohrožení života či není a podle toho postupovat.

Posouzení zdravotního stavu žáka nebo studenta:

- a. Všimáme si zhoršené schopnosti komunikace, orientace v prostoru, koordinace pohybů.
 - b. Sledujeme jeho vědomí a dýchání, zvracení, příp. pěnu u úst.
 - c. Pro posouzení je důležitá i zvýšená agresivita či naopak apatické chování.
4. V případě, kdy je žák/student pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí domov mládeže nezbytnou pomoc a péči a zavolá rychlou záchrannou pomoc.

POSTUP pro vychovatele než přijede RZP:

1. Mít žáka či studenta neustále pod svým dohledem – možné náhlé zhoršení zdravotního stavu (alkohol v teple se projevuje rychleji).
2. Sledovat stále průběžně jeho zdravotní stav.
3. V případě potřeby podávat pouze minerální nebo pitnou vodu.
4. Po zajištění žákova/studentova bezpečí vychovatel ihned informuje vedení DM.
5. Vedení nebo pedagogický pracovník informují zákonného zástupce žáka telefonicky a následně celý rozhovor zrekapituluje v emailu, který v kopii zašle i vedení DM.
6. Pokud žák/student není schopen dále pobytu v domově mládeže, vyrozumí domov mládeže zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu v domově mládeže.
7. Jestliže je zákonný zástupce nedostupný, vyrozumí DM OSPOD a vyčká jeho pokynů.
8. Příslušný vychovatel sepíše stručný záznam, kde popíše podrobně celou situaci s vyjádřením žáka/studenta (odkud, od koho má alkohol) a se jmény svědky.
9. Skupinový vychovatel vypracuje písemné podklady pro jednání PVK.
10. Student/žák navštíví výchovného poradce, který sepíše krátký záznam z rozhovoru.
11. Jestliže se situace opakuje, splní domov mládeže oznamovací povinnost k OSPOD.
12. V případě žákova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne domov mládeže potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
13. Celá situace bude následně předána k projednání PVK. Z konzumace alkoholu v DM je třeba vyvodit sankce dle platného VŘ. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků/studentů k užívání alkoholických nápojů.
14. Stejný postup platí i v případě, kdy pedagogický pracovník zjistí, že žák/student přišel do domova mládeže pod vlivem alkoholu.

2.2. NÁLEZ ALKOHOLU

Postup pokud pracovník domova mládeže nalezne v prostorách domova mládeže alkohol, postupuje

1. Tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury. Přivolá svědka z řad zaměstnanců DML a místo vyfotografuje.
2. O nález okamžitě uvědomí vedení DM.
3. Nalezenou tekutinu uloží na určené zamykatelné místo.
4. Je, zaznamenám stručný záznam o události.

Pokud pracovník domova zadrží alkohol u některého žáka/studenta, postupuje takto:

1. Zabavenou tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. Je sepsán stručný záznam s vyjádřením žáka/studenta, u kterého byl alkohol nalezen do příslušného archu a do denního záznamu.
3. O nález okamžitě uvědomí vedení DM.
4. Je informován zákonný zástupce žáka dokazatelně, v případě opakovaného nález u téhož žáka, je informován i OSPOD.
5. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka/studenta, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.
6. Skupinový vychovatel vypracuje písemné podklady pro jednání PVK.
7. Student/žák absoluuje pohovor u výchovného poradce v DM, který vyhotoví krátký záznam o rozhovoru.
8. V závěru celou situaci projedná PVK a své rozhodnutí předá ke schválení řediteli DM.
9. Následuje udělení výchovného opatření dle VŘ DM. Zajištěný materiál se vrátí majiteli – zákonnému zástupci u žáků do 18 let (osobní předání nebo písemný souhlas zákonného zástupce k likvidaci alkoholu) nebo zletilému žákovi/studentovi (proti podpisu).

2.3. NÁLEZ OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY

V prostorách DM, na pozemcích, v době volnočasových aktivit a na všech akcích přádané DM je zakázána výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace OPL. Je zakázáno i navádění k jejich užívání a vstup do DM pod vlivem. Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a spáchání nebo dokončení takového trestního činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR. V této oblasti je dobré rozlišit uživatele od distributora. Uživatel je nebezpečný sám sobě, distributor všem.

Konzumace OPL v domově mládeže:

1. V případě, kdy je žák/student přistižen při konzumaci OPL v prostorách DM, či v rámci akcí domovem mládeže pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku je třeba žákovi/studentovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat. K celé situaci je zapotřebí přivolat svědka z řad pracovníků DM.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka/studenta pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, kdy je žák/student pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí pracovník DM nezbytnou pomoc a péči a volá rychlou záchranou pomoc.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, vyrozumí pedagogický pracovník vedení DM.
6. Vedení DM nebo skupinový vychovatel informuje zákonného zástupce žáka telefonicky a následně rozhovor zrekapituluje v emailu.
7. V případě, že žák/student není schopen pobytu v DM, vyrozumí domov mládeže ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu v DM.
8. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí domov mládeže OSPOD a vyčká jeho pokynů.
9. Pracovník DM o všem sepíše krátký, ale výstižný záznam se jmény svědky.
10. Domov mládeže splní oznamovací povinnost k OSPODu. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště žáka.
11. V případě žákova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne DM informace o možnostech odborné pomoci při řešení takovéto situace.
12. Z konzumace OPL v DM je třeba vyvodit sankce dle platného VŘ. K tomuto rozhodnutí zasedne PVK, které podklady připraví skupinový vychovatel žáka/studenta. Své rozhodnutí předloží ke schválení ŘDM.

Distribuce OPL v domově mládeže:

Distribuce OPL je v ČR považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák/student distribuuje, není nijak rozhodující. Přechovávání OPL je vždy protiprávním jednáním.

Nález OPL v DM:

V případě, kdy pracovníci DM naleznou v prostorách domova mládeže látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. Okamžitě informují vedení DM.
3. Vedení domova mládeže vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
4. Do příjezdu Policie ČR zajistí okolní prostor.

V případě, kdy pracovníci DM zadrží u některého žáka/studenta látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. Okamžitě informují vedení DM.
3. O nález se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka/studenta, u kterého byla látka nalezena (datum, místo, čas nález a jméno žáka/studenta). Zápis podepíše i žák/student, u kterého byla látka nalezena, nebo který látku odevzdal. V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu.
4. Zápisu a rozhovoru se žákem/studentem je přítomen člen vedení nebo pedagogický pracovník.
5. O nález látky je informována Policie ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
6. DM informuje zákonného zástupce žáka ihned telefonicky a následně celý rozhovor zrekapituluje v emailu.
7. V případě, že je látka nalezena u žáka/studenta, který se jí intoxikoval, zavolá pedagogická pracovník RZP a předá látku zajištěnou výše uvedeným způsobem přivolanému lékaři. Žák/student je izolován od ostatních do příjezdu RZP, je nutné ho mít neustále pod dohledem.
8. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

V případě, kdy pracovníci domova mládeže mají podezření, že některý z žáků/studentů má nějakou OPL u sebe postupují takto:

1. Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
2. Pracovník DM, který má toto podezření, okamžitě informuje vedení DM.
3. Vedení DM informuje Policii ČR, zkonkultují s ní další postup.
4. DM informuje zákonného zástupce žáka telefonicky a následně emailem.
5. Žák/student je izolován od ostatních do příjezdu Policie ČR, je nutné ho mít neustále pod dohledem. U žáka/studenta se za žádných okolností neprovádí osobní prohlídka, ani prohlídka jeho věci.
6. Po příjezdu Policie ČR postupuje DM dle jejich instrukcí.

Nález infekčního materiálu v DM nebo na pozemku:

1. Nalezne-li infekční materiál žák/student v žádném případě se věci nedotýká.
2. Ihned informuje HS nebo recepci DM.
3. Pracovník DM zavolá Městkou policii, která materiál zajistí a odveze.

3. KRÁDEŽE, VANDALISMUS

Krádeže a ničení majetku domova mládeže jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se setkáváme ve školním prostředí.

Postup při nahlášení krádeže žákem/studentem:

1. události pořídit podrobný záznam na základě výpovědi poškozeného.
2. Věc ohlásit na Policii ČR nebo poučit zákonného zástupce poškozeného žáka, že má tuto možnost.
3. V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc na OSPOD (je-li pachatel mladší 18 let) a současně předat věc orgánům činným v trestním řízení, který nadále bude celou situaci řešit se zákonným zástupcem.

Postup při vzniku škody (vandalismus):

Každý je zodpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude DM ožadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. Při úmyslné škodě nad 10 000 Kč a po zvážení ŘDM může být k celé situaci přivolána Policie ČR.

1. Vznikne-li škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
2. O vzniklé škodě je informováno vedení DM.
3. V případě, že DM viníka zná, může na něm (respektive jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody. Dále zasedne PVK, která též rozhodne o kárném opatření žáka/studenta.
4. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého žáka nebo studentem a DM k dohodě o náhradu školy, může DM náhradu vymáhat soudní cestou.

4. ŠIKANA

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně.

Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.

4.1. PODOBY ŠIKANY

- **Přímá šikana** může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrušky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrušných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).
- **Nepřímá šikana** má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

4.2. HRANICE ŠIKANY

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je **schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho**. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresí neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.

4.3. DŮSLEDKY ŠIKANY:

Většina obětí šikany a jejich svědků se snaží situaci udržet co nejdéle **v tajnosti**, bojí se někomu svěřit. Důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků. Proto je v prevenci velmi důležité zaměřit se specificky na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.

4.4. OBSAH ŠIKANY:

Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socio-ekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod. Šikana může mít také specifický obraz, odehrává-li se ve vztahu k žákům nebo pedagogům z důvodu etnicity (v ČR bývá v této souvislosti nejčastější anticiganismus), rasové nebo národnostní příslušnosti, náboženského vyznání nebo víry (často také v kombinaci s pohlavím např. muslimské dívky, židovští chlapci apod.), sexuální orientace (nejčastěji proti homosexuálům) apod.

4.5. STADIA ŠIKANOVÁNÍ

První stadium: ZROD OSTRAKISMU

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: FYZICKÁ AGRESE A PŘITVRZOVÁNÍ MANIPULACE

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): VYTVOŘENÍ JÁDRA

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: VĚTŠINA PŘIJÍMÁ NORMY

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: TOTALITA NEBOLI DOKONALÁ ŠIKANA

Násilí jako normu přijímají všichni členové skupiny. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

4.6. ZÁKLADNÍ POSTUP V ŘEŠENÍ ŠIKANY

Preventivní opatření školy směřují k minimalizaci rizika výskytu šikany. Domov ale musí být připravena i na situaci, kdy se přes všechna opatření šikana objeví. Metodický pokyn uvádí základní pravidla v šetření a řešení šikany. Podrobnější informace k tématu včetně konkrétních příkladů řešení šikany lze nalézt v odborné literatuře a na webových odkazech.

Účinná intervence vyžaduje od toho, kdo ji poskytuje, zkušenosti s fungováním skupinové dynamiky a vedením rozhovoru. Je důležité, aby si pedagogové tyto kompetence rozšířili dalším vzděláním.

Školní šikanování má svůj zákonitý vnitřní vývoj.

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoli skupině. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy jde o odmítání, nekomunikaci, pomluvy, intriky vůči některému, zpravidla neoblíbenému a nejméně vlivnému členu skupiny. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

V **dalším stadiu** dochází ke **stupňování** manipulací, objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese a ostrakizovaný žák slouží pro odreagování napětí skupiny.

Třetí stadium je už klíčové, kdy se **vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat** nevhodnější oběti.

Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem a celá skupina se stává krutou.

V pátém stadiu se šikanování stane skupinovým programem (podrobněji viz. Bod 4.5. Stadia šikanování).

Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace. Domov musí nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany. Existuje zásadní rozdíl ve vyšetřování a řešení počátečních a pokročilých stadií šikany.

Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření domov musí zvažovat, zda je sám kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí (např. pedagogickopsychologickou poradnu, středisko výchovné péče, neziskovou organizaci).

Pedagogové a pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (školní metodik prevence), by měli zvládnout počáteční šikanu, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování slabším není řízeno jádrem agresorů (struktura postupu uvedená v Bodě č. 4.8. Postupy pro vyšetření a řešení šikany). V případě potřeby je třeba se obrátit na externí odborníky.

Při vyšetřování a řešení pokročilé šikany se školské zařízení obrátí na externí odborníky na šikanu, kteří jsou vybaveni **pro řešení třetího, ale i čtvrtého a pátého stadia.**

Jeden typ pokročilé šikany – výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynč, je výjimkou. Zde nelze čekat na odborníka, oběti hrozí těžké poškození zdraví, kromě toho později to již nelze vyšetřit. Z tohoto hlediska má domov mládeže krizový plán obsahující předem promyšlené kroky, role a úkoly členů týmu (struktura postupu je uvedena v Bodě č. 4.8. Postupy pro vyšetření a řešení šikany).

Při řešení by měl být kladen akcent na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co může domov mládeže udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.

Po celou dobu řešení domov zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.

Součástí řešení pak musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu. Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým zapojeným kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v pedagogickopsychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Domov mládeže eviduje projevy šikany a dále reviduje preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány a nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.

Při řešení by se mělo vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených
- do šikany společně
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních
- postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému (např. násilím)
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše
- ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému
- jednání
- předjímání recidivy útočníka
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace
- útočníka)
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

Řešením situací komplikovaného chování žáků se zabývá materiál Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) s názvem „Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách“, který je zveřejněn na webových stránkách MŠMT: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyuziti-pravnich-opatreni-pri-reseni-problemoveho-chovani>

Podrobnější informace k možnostem právního řešení problematiky šikany ve školách je zpracováno v metodickém dokumentu „Poznámky k možnostem právního řešení problematiky šikany ve školách“, který je též zveřejněn na webových stránkách MŠMT:

<http://www.msmt.cz/file/37239/> a který seznamuje školy s možnostmi preventivních, kázeňských a sankčních opatření při výskytu šikany ve školách.

4.7. PŘÍMÉ A NEPŘÍMÉ VAROVNÉ SIGNÁLY ŠIKANOVÁNÍ

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho
- účet; účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávislným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné,
- ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávalo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechutí dítě jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova,

- případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně
- doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

4.8. POSTUPY PRO VYŠETŘENÍ A ŘEŠENÍ ŠIKANY

První pomoc při počáteční šikaně:

1. odhad závažnosti a formy šikany;
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směrování k metodě usmíření);
 - b) rozhovor s agresory (směrování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
 - a) metoda usmíření;
 - b) metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);
8. setkání v rámci zasažené skupiny:
 - a) efekt metody usmíření;
 - b) oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. práce s celou skupinou.

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení domova;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků;
9. zajistit utajení svědků
10. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
11. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, **není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)**

D. Náprava

12. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Komentář k jednotlivým krokům postupů viz kniha Nová cesta k léčbě šikany - Kolář M. (2011)

4.9. NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ

Domov mládeže má k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka vychovatele, důtka ředitele; podmíněné vyloučení a vyloučení)
- realizace individuálního výchovného plánu agresora;
- převedení do jiné výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- Při vyloučení žáka se musí postupovat v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád)
- v extrémních případech si lze představit potřebu urychlit proces vyloučení žáka proto, aby se neopakovaly negativní projevy plynoucí z přítomnosti problematického žáka ve školském zařízení. Taková potřeba může vzniknout zejména v situaci, kdy selžou všechna ostatní opatření organizačního, výchovného či kázeňského charakteru. Pro urychlení procesu vyloučení žáka, zejména v jasných případech, kdy není pochyb o tom, že jsou pro takový postup splněny podmínky, je možné uvažovat o vyloučení odkladného účinku rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy podle § 85 správního řádu. Takto nabyde rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy právní moci již doručením účastníkovi nebo účastníkům řízení a nemusí se čekat na uplynutí lhůt pro podání odvolání, případně na rozhodnutí o odvolání. Žák bude takto vyloučen ze školského zařízení již dnem doručení rozhodnutí žákovi (v případě, že je žák zletilý), nebo jeho zákonným zástupcům;
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Vážnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany. Chybou je taktéž nepřipravená třídní schůzka a opakované řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí.

Ve všech případech je potřeba informovat rodiče o šikaně a jak ji domov řešil. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

Rozhovory s rodiči, rozhovory s protagonisty šikany (oběťmi, svědky, agresory) jsou náročné. Určený pedagog pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz – první pomoc při šikanování.

4.10. ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA PEDAGOGY, NEBO PRACOVNÍKY DOMOVA

Šikana zaměřená na pedagogy je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statutem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statutem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na pedagogy se nejčastěji odehrává ve školním prostředí – např. na pokojích, na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školské zařízení ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby školské zařízení vytvořilo bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

Řešení šikany ze strany žáků:

1. Pedagog v pozici oběti šikany, či pedagog, který je takovéto situace svědkem vyhledá okamžitě pomoc. Obrací se na:
 - vedení domova mládeže
 - jiného pedagogického pracovníka
2. vzniklé situaci je informována ŘDM.
3. Pokud se jedná o situaci ohrožující zdraví, či bezpečí pracovníka, ŘDM přivolá Policii ČR, zajistí pomoc externího specialisty.
4. Preventivní tým DM (vedoucí vychovatel, výchovný poradce) zajistí další šetření:
 - rozhovor s obětí
 - rozhovor se svědky

- rozhovor s agresorem / či skupinou agresorů – je zajištěno, že se nemohou domlouvat na společné výpovědi, nikdy nedochází ke konfrontaci
 - z rozhovoru se provádí zápis
 - pokud není ŘDM vyšetřování přítomen, je o výsledcích okamžitě informován.
5. Vedení DM informuje zákonné zástupce agresorů o vzniklé situaci a pozve je do DM k pohovoru s pedagogicko-výchovnou komisí.
 6. PVK projedná se zákonnými zástupci žáka další postup.
 7. Provede se zápis z jednání PVK – podepíše jej všichni přítomní.
 8. ŘDM udělí agresorovi/agresorům výchovné opatření v souladu s vnitřním řádem.
 9. ŘDM informuje Policii ČR či OSPOD, pokud došlo k závažnějšímu případu šikanování.
 10. Výchovný poradce a vychovatel příslušné výchovné skupiny zajistí následnou práci s kolektivem.
 11. ŘDM nabídne pedagogovi odbornou pomoc a podporu.

4.11. KYBERŠIKANA – ELEKTRONICKÁ ŠIKANA:

Je jednou z nejčastějších forem šikany. Může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočником) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Školské zařízení by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které pedagogům pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Postup:

1. Při zjištění kyberšikany je informováno vedení DM.
2. Pověřený pedagogický pracovník zajistí ochranu oběti.
3. Skupinový vychovatel a pověřeni pedagogičtí pracovníci zajistí dostupné důkazy.
4. Vedení DM nebo skupinový vychovatel informuje zákonné zástupce oběti i agresora doložitelně.
5. Pro řádné vyšetření vzniklé situace, nebo v případě potřeby zajistit pomoc a podporu oběti je třeba zvážit pomoc externího pracovníka (Policie ČR, Městská policie, krajský metodik prevence aj.)
6. Skupinový vychovatel sepíše podrobné sdělení jako podklad pro zasedání PVK.

7. Potrestání viníků dle platného VŘ projedná PVK a předá své rozhodnutí ŘDM ke schválení.
8. Následnou péči a prevenci ve výchovné skupině zajistí skupinový vychovatel ve spolupráci s krizovým interventem nebo výchovným poradcem.

5. NOŠENÍ ZBRANÍ A PŘEDMĚTŮ OHROŽUJÍCÍCH ZDRAVÍ, ZAJIŠTĚNÍ PŘEDMĚTŮ

Dle vnitřního řádu je zakázáno přechovávat střelné, sečné, bodné a jiné zbraně, manipulovat s chemikáliemi a výbušninami včetně zábavné pyrotechniky. Je zakázáno nosit do domova mládeže a používat věci nebezpečné pro zdraví a život svůj a ostatních osob (obušky, hvězdice, tyče, struny, střelné zbraně, výbušniny, třaskaviny, petardy, zápalky a zapalovače, pornografický materiál, chemikálie...)

1. Postup v případě zjištění vnesení nebezpečných předmětů žákem/studentem do objektu domova mládeže:
2. Informovat vedení DM.
3. Zajistit nebezpečnou věc.
4. Okamžitě informovat zákonné zástupce žáka a vyzvat ho k návštěvě DM, kde mu bude věc předána.
5. Sepsat řádné shrnutí celé situace. Zapsat do denního záznamu.
6. Celou situaci projedná PVK a své rozhodnutí předá ke schválení ŘDM.

6. ÚTOK NA PEDAGOGA

Doporučený postup při jednání se studentem/žákem – agresorem:

- Nedohadovat se, snížit hlas do klidnější polohy, mluvit spisovně, jasně a snažit se hovor ukončit nějak neutrálně. „Nechme to být, možná jsem to přesně nepochopil.“ „Dobře, máme toho asi dneska všichni dost...“ „Jestli jsem tě naštvál, tak promiň.“
- Uklidnit agresora (nezáleží na tom, kdo je v právu), podpora zbytku výchovné skupiny, udržet výchovnou skupinu na své straně.
- Rozhodně nepomáhá hádání se s útočníkem.

Asistence u rvačky, doporučený postup:

- Zasahovat rozumně až ve chvíli, kdy se účastníci trochu unaví moc se do toho neplést, hádky a pokřiky patří k věci.
- Během vyšetřování být věcní. Bývají-li odpovědi na otázku PROČ ve smyslu: „Já mu řekl a on mi na to řekl...., Řekl o mojí mámě...., On si začal....“ apod., a nezdá se, že by šlo o následky dlouhodobé systematické agrese, nechte to být.
- Omezte se na stručné vysvětlení, že problémy se dají řešit i jinak.
- Soustřeďte se hlavně na případná zranění a jejich ošetření.
- události proveďte zápis.

7. SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

7.1. Sebepoškozování je autoagresivní chování. O sebepoškozování se jedná v případě, pokud si žák záměrně a opakovaně způsobuje bolest. Mezi projevy sebepoškozování patří řezání se na různé části těla, pálení, odírání, škrábání se na poškozené tkáni, na starších zraněních a jizvách, tím znemožňuje hojení. Vytrhávání vlasů, pojídání předmětů nebo látek, které nejsou určeny ke konzumaci (žiletky, části psacího náčiní, drobné ostré předměty). Často je toto jednání spojeno se změnou chování studenta/žáka.

Pokud pedagog má podezření o tomto rizikovém chování, postupuje takto:

1. Není-li žák/student aktuálně ohrožen, skupinový vychovatel informuje vedení DML, výchovného poradce.
2. Doporučí v co nejkratším termínu návštěvu u výchovného poradce.
3. Ten situaci zhodnotí a sepiše krátký záznam.
4. Při potvrzení sebepoškozování ihned informuje vedení DML a následně kontaktují zákonné zástupce a motivuje k návštěvě speciality – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance.

Při zjištění přímého ohrožení zdraví žáka/studenta postupujeme takto:

1. Při nepřítomnosti žáka/studenta v DM neprodleně informujeme Policii ČR, zákonného zástupce a vedení DM.
2. Při zjištění ohrožení žáka/studenta v DM ihned zavoláme RZP a přivoláme si pomoc dalšího pracovníka DM.
3. Postupujeme dle pokynů dispečerky. Při otravě léky zajistíme obaly, nebo zbytky léků pro příjezd RZP.
4. Po zajištění bezpečnosti žáka/studenta ihned informujeme vedení DM a následně společně zákonné zástupce.
5. Sdělené informace zákonným zástupcům zašleme pro rekapitulaci emailem a sepíšeme krátký zápis do denního záznamu.
6. Student/žák absolvuje doporučenou psychoterapeutickou péči.
7. Při případném návratu do DM je zapotřebí úzká spolupráce mezi rodiči, skupinovým vychovatelem. Žák/student musí být schopen ubytování bez rizik ohrožení svého nebo cizího zdraví nebo bezpečnosti.

7.2. Bulimie a mentální anorexie

Anorexie je duševní onemocnění, kdy člověk odmítá jakoukoli potravu. Mezi příznaky patří opožděná puberta, vymizení menstruačního krvácení, nespavost, nesoustředěnost, otoky, kardiovaskulární a gastrointestinální obtíže. Student/žák se neustále váží, sportují a často jídlo schovávají. Bulimie je duševní onemocnění, kdy člověk záchvatovitě přijímá velké množství potravy, které následně vyzvrací.

Projevy: hubnutí, změna nálad, skrývání hubenosti pod několik vrstev oblečení.

1. Pedagog, který na rizikové chování přišel, informuje vedení DM.
2. Informuje zákonného zástupce a doporučí návštěvu výchovného poradce DM.
3. Při potvrzení rizikového chování předá kontakt na krizové centrum nebo psychoterapeutické kliniky.

8. Krizový plán domova mládeže vychází z těchto dokumentů:

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.14423/99-22
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j. 11696/2004-24
- Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci zneužívání návykových látek ve školách a školských zařízeních, č.j. 16227/96-22

Vyhláška č. 72/2005 Sb., Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních

Literatura a webové odkazy

Bendl, S.: Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: ISV, 2003.

Braun, R.: Diagnostika školní třídy. Skupinová práce se třídou. Praha: IPPP ČR, 2008.

Čapek, R.: Třídní klima a školní klima. Praha: GradaPublishing, 2010.

Grecmanová, H.: Klima školy. Olomouc: Hanex, 2008.

Janošová, P., Kollerová, L., Zábrodská, K., Kressa, J., Dědová, M. (2016). Psychologie školní šikany [Psychology of the school bullying] Praha: Grada.

Kavalír, A. (Eds.). (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.

Kolář, M. (2013): Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií.

Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.

Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.

Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.

Kopecký, K., Krejčí, V. (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net

Kopecký, K. Úvod do problematiky kyberšikany páchané na učitelích. Internetový portál E-Bezpečí [online]. 2016 [vid. 23. únor 2016]. Dostupné z:

<http://www.ebezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/1120-kybersikana-ucitelu-vyzkum>

Univerzity. [cit. 2. 12. 2012] <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni>

Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2. 12. 2012] Dostupný z WWW – <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialypro-studium-studie-atd>

Krejčí, V. Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. Dostupné z: http://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/74-pravidla-bezpeneho-chovanina-internetu-pro-rodie-2015

Lašek, J.: Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.

Mareš, J.: Dotazník sociálního klimatu školní třídy. Praha: IPPP, 1998

Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy I. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy II. Brno: MSD, 2004.

Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy II. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy III. Brno: MSD, 2005.

Mareš, J. Diagnostika sociálního klimatu školy. In Ježek, S. (ed.), Psychosociální klima školy I. Brno: MSD 2003.

Mertin, V., Krejčová, L.: Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika. 1.vyd.Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012

Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P., Barták, M., Bártík, P. et al. (2015). Prevence rizikového chování ve školství (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.

Miovský, M., Adámková, T., Barták, M., Čablová, L., Čech, T., Doležalová, P. et al. (2015). Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.

Miovský, M., Aujezká, A., Burešová, I., Čablová, L., Červenková, E., Jírová Exnerová, M. et al. (2015). Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.

Miovský, M., Gabrhelík, R., Charvát, M., Šťastná, L., Jurystová, L. & Pavlas Martanová, V. (2015). Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.

Miovský, M., Skácelová, L., Čablová, L., Veselá, M., & Zapletalová, J. (2012). Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga. Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.

Rogers, V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.

Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.

Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.

Širůčková, M., Miovský, M., Skácelová, L., Gabrhelík, R. a kol. (2012). Příklady dobré praxe programů školské prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.

Vágnerová, K. (2009). Minimalizace šikany. Praktické rady pro rodiče. Praha: Portál.

Webové odkazy

Web Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz (poradna, publikace, letáky ke stažení apod.)

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz.

Amnesty International ČR, www.amnesty.cz

E-Nebezpeci pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Portál E-Bezpečí, www.e-bezpeci.cz

Online poradna projektu E-Bezpečí, www.napisnam.cz

www.Horka-linka.cz

Důležitá telefonní čísla:

Policie ČR: 158

Linka bezpečí: 116 111

Hasiči: 150

www.linkabezpeci.cz

Rychlá záchranná služba: 158

Upravil a zpracoval: Ing. Jan Suchý

V Brně: 1. 9. 2021